

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Naša vina.

Naša kranjska vina so po svetu malo znana. Piše se o štajerskih in goriških in o raznih drugih avstrijskih vinih, o kranjskem vinu se pa molči, kakor bi ga sploh ne imeli. In vendar imamo veliko vinske zemlje in veliko prav dobre kapljice. Človeka boli, če čita vesti o raznih avstrijskih vinih, pa se kranjska vina tako prezirajo, kakor bi ne imela nobene vrednosti za širši svet.

Stvar izgleda nekam tako kakor pri našem sadju. Koliko lepega in zlahtnega sadja se prideluje po naših sadnih legah in kako malo ga poznajo zunaj naših krajev. Še kar je našega, si hočejo drugi prisvojiti. Našo pristno „dolenjsko voščenko“ pišejo za štajersko sorto. Le kranjske klobase in kranjsko zelje ima nekaj več imena na svetovnem trgu, vse drugo se pa premalo pozna in premalo ceni.

Če je v Ljubljani kaka imenitna gostinja, se pijejo tuja vina, dasi imamo v deželi v raznih kletih, kakor n. pr. v državni uzorni kleti i. t. d., prav dobra boteljska vina. Po ljubljanskih hotelih se šopirijo tudi le tuja vina, tako da tujci še prilike nimajo, pokusiti izborno kapljico domačega pridelka. V zadnjem času se trudi Unionska klet, da se temu saj deloma odpomore.

Kdo pa je temu kriv? Nič bi ne škodilo, da bi zastopniki naše produkcije tudi temu vprašanju nekoliko bližje stopili.

Veliko krivde leži gotovo na nas, da se podcenjujejo naša vina. Da vzamemo le eno primerko iz zadnjega časa. Kaj pa je treba poročati v tuje liste o letošnjem vinskem pridelku, da se je spravil ob dežju in da se bo pridelalo veliko kisele in praskovca? Pred leti smo se jezili, ko se je nekdo v svoji kratkovidnosti neugodno izražal o našem cvičku, danes delamo pa sami to napako tujim interesentom nasproti. Pri nas je treba ločiti vinogradnike, ki vino pridelujejo za se in pa take, ki ga prodajajo. Kdor je trgal v dežju in pridelal slab cviček, ga bo sam pil. V obče pa moram reči, da je letošnje

vino dobro. Kdor se s trgatvijo ni pre-naglil in kdor je skrbno obiral, ima prav dobro kapljico, ki se bo lahko prodala.

Letos, ko ves svet ve, da so trpeli vinogradi zaradi pomanjkanja delavnih moči in vrhu tega tudi zaradi neugodnega vremena, se take splošne škode, kakor jo je napravila peronospora po naših in drugih krajih, ne more pripisovati manjši marljivosti naših vinogradnikov. Kdor je letos rešil svoj vinograd pred peronosporo, se ima zahvaliti le srečnemu slučaju, da je lahko o pravem času škropil, kajti šlo se je za trenutke. To je treba povdarjati nasproti vestem po tujih listih.

Rohrman.

Slabo shajanje zimskega žita.

Letos imamo zelo neugodno vreme za setev zimskega žita, tako da ne moremo z delom naprej. V novembru smo, pa še pšenica in ječmen nista v zemlji. Po nižjih legah, ki so bile poplavljenе, sploh še niso ljudje nič sejali, ker se zemlja ne more osušiti. Pa tudi po drugih legah je še dosti praznih njiv, ki čakajo obdelovanja in setve. Namesto da bi se bilo žito že lepo obrastlo, so njive še vedno puste in prazne.

Pa tudi po njivah, ki so se v zadnjem času obsejale, ne gane rast na nobeno stran. Pšenica in rž kažeta sicer kalí, ki pa ne morejo ven. Žito ždi in miruje, ker mu mokro in hladno vreme ne da rasti. V takih letih se je zlasti pri rži bati, da nam zatehni in onemore. Pa tudi pri pšenici, če bo izklila, bodo rastline oslabiljene in bodo težko prenašale zimske nezgode. Le ugodna in dosti gorka jesen bi utegnila še pomagati, da se mlade rastline okrepe in popravijo. Če bo pa moča še kaj časa trajala, ali pa če pade zgodnji sneg, potem se moramo opravičeno bati, da bo zimska strn tipela, in da jo bo treba spomladi preorati.

Na mnogih njivah, ki so se v sili in dežju obdelale, se tudi seme ni moglo dobro spraviti v zemljo, kar vidimo posebno pri

pacasti ilovnati zemlji. Mnogo semena je obležalo na vrhu, ki bo šlo po zlu, ker ga bodo pozobale vrane ali ga bodo pa drugi škodljivci pokončali. Tudi na ta način bodo setve redke, pridelki piči.

Da nam zimska setev tako slabo shaja in da utegne po zlu iti, to pripisujemo mokremu in hladnemu vremenu v jeseni in neugodni zimi. Novejše preiskave pa kažejo, da tiči pravi vzrok v neki glivici, ki se v takih neugodnih letih razvija na žitni strni in ki nastopi lahko že na kalečem semenu ali pa pozneje. Glivica sama pride v zemljo s semenom. Pri kalečem semenu povzroči, da ne more izkliti. In če nastopi pozneje na obrastlih rastlinah, pa povzroči, da nam pod snegom segni jejo. Ta glivica se imenuje snežna plesenj (Schneesimmel, Fusarium nivale) in jo je pri segnjiti strni lahko opaziti na značilnih pajčevini podobnih nitih, s katerimi so listi prepreženi. Proti tej glivični bolezni se je našlo sredstvo, ki se z vspehom uporablja na Nemškem, kjer je napravila ta bolezen pri rži že veliko škode. To sredstvo je sublimat (živosrebrni klorid) ki se prodaja pod imenom „fuzariol“. Fuzariol je sivozelenkast prah, v vodi se hitro raztopi in je silno strupen. Naročiti se ga more le proti oblastvenemu dovoljenju. Za 100 kg semena je treba le 20 gramov sublimata, ki se rastopi v 20 litrih vode. Posoda mora biti lesena. Seme je razgrniti na podu in pomešati z raztopino tako, da se med počasnim prilivanjem tekočine pridno meša. Vsako zrno mora biti dobro zmočeno. Ker je sublimat zelo strupen, je treba previdnosti. Roke in posodo je skrbno oprati. Namočeno seme ni za nobeno drugo rabo, ker je strupeno.

Fuzariol se rabi najbolj za rž. Rabi se pa tudi za namakanje pšeničnega semena, ki se s tem obvaruje baje tudi pred snetjo. Za letos je seveda vse prepozno, da bi se moglo namakati rž in pšenico s tem sredstvom in zato tudi ne bom kaj več o tem pisal. Pač pa bo treba, da bomo prihodnje leto delali poskušnje s takim namakanjem semena.

Za letos pa hočem opozoriti naše gospodarje na to, da naj opazujejo slabo shajanje letošnjih setev in da naj gledajo, če ne bo škodovala tudi pri nas ta glivica. Naj se pazi na to zlasti pri rži in sicer na takih mestih, kjer je rž redko izšla. Spomladi naj se pa pregleda žito, ko sneg skopni, če ni napadeno od snežne plesnji.

Zaradi slabe in zakasnele jesenske setve in zaradi slabega shajanja letošnje setve pa moramo biti pripravljene, da bo treba spomladi morda eno in drugo strn preorati in obdelati s spomladnim žitom, da bo treba sejati več ovs a i. t. d. Bog daj, da bi letošnje setve vzlic vsem neugodnostim sedanjega vremena srečno ušle vsaki poškodbi, ali za vsak slučaj je treba vendar le imeti potrebno seme pripravljeno.

Rohrman.

Gnojenje vinogradov.

Če pogledamo po naših vinogradih, vidimo, da je mnogo takih, ki pešajo.

Vzrok temu je, da so slabo obdelani, zlasti pā, da so premalo ali prav nič gnojene in trte v njih stradajo. Ameriška trta zahteva dobre postrežbe v enem in drugem oziru. Če se ji ne postreže tako kot je treba, odpove. Zato naj bi bilo pri novem vinogradništvu naše načelo vedno to: raje malo vinograda in to dobro obdelati, zlasti pa dobro pognojiti, kakor pa veliko vinograda in ga zanemarjati.

Res je, da nam večkrat gnoja za vinograd primanjkuje, a na drugi strani pa je žalostna resnica, da velika večina naših gospodarjev ne zna ali noče z gnojem varčevati in pravilno ravnati.

Dokler vozimo na njive in v vinograd suho steljo in gnojnica vsa ali večinoma nam odteka v potok ali v Krko, toliko časa ne smemo tarnati, da gnoja primanjkuje.

Treba si je tedaj vrediti v prvi vrsti gnojišče, da tam ne pride nič v zgubo, dalje je pa treba z gnojem sploh varčno ravnati.

To se zgodi zlasti na ta način, da si pripravimo dober mešanec ali kompost,

LISTEK.

Zgodba na Mehovem.

Ako gledamo z velicega trga novomeškega proti Gorjancem, opazimo na desni strani ceste proti Metliki strni hrib in na njega desnem vznožju pa prijazno župnijsko cerkvico Podgradom. Na tem griču je bila videti še pred več leti razvalina velikanškega gradu Mehovo. Pri popravljanju župne cerkve in pri zgradbi župnišča in pozneje pri zidanju krasne kapele Marije Pomagaj v Vinivasi so porabili stavbeno gradivo iz razvalin, ki so veličastno in ponosno zrla v dolino. Če pa hočeš sedaj videti sled ostankov razvalin, moraš se naravnost preplaziti skozi gosto obraščeno grmovje, katero ti zakriva še nekoliko ostalega zidovja mogočnega doma mehovskih gospodarjev, pod katerim počivajo spomini njih prošlih slavnih dni.

Nad vse krasen pa je razgled raz tega okrogelčastega hriba, ki je 571 metrov visok. Proti jugu in jugo-zahodu ti ga sicer

zapirajo Gorjanci, proti severu pa imaš pred seboj razgrneno lepo novomeško okolico s prijaznimi seli, cerkvicami in vinskimi goricami, pa tudi z ravnim poljem, po katerem se ti vije lena Krka proti svoji bistri sestri Savi; v sinji daljavi pa ti obzor mejé bele kamniške planine z Grintovcem in pa v nebo kipeči velikani Triglav.

Grad Mehovo in okolica sta bila jako zgodaj obljudena. V dvanajstem stoletju je tu cvetela rodbina Mehovskih gospodov. Močni grad vrhu visokega hriba je bil skozi več stoletij prebivalcem varno zavetje. Njegovi gospodarji so bili zelo bojaželjni in njihov rod je segal v davne stare čase ter je bil na Kranjskem splošno spoštovan. Moč in srčnost Mehovčanov si lahko predstavlja, da je Albreht Mehovski se drznil leta 1198 ogrskemu kralju Beli III. nekatero najboljšo prostoro na meji napasti in odvzeti. Pozneje pa se nahaja leta 1250 Majnhard Mehovski. Pozneje je bilo Mehovo celjskih grofov, po katerih so ga podedovali avstrijski knezi, ki so ga zastavljali raznim plemenitim družinam. Začetkom 16. stoletja se nahaja tu rodbina Mindorferjev. Baltazar

Mindorfer ga je dobil namreč od deželnega kneza v zastavo dne 17. svečana leta 1507. Barbara Mindorfer je bila predstojnica samostanu v Velesovem leta 1497, Elizabeta Mehovska pa nuna leta 1518. Omenjega leta je prodala nekaj kmetij novomeškemu kapiteljnu, kakor svedoči listina v arhivu.

Huda pa se je godila gradu in rodbini Mindorferjev v kmetskem uporu leta 1515. 15. avgusta se polasté uporni kmetje gradu. Baltazarja in Nikolaja Mindorferja in dva viteza so treščili raz zidovja v globočino, 15 družih vitezov so v gradu pomorili in njih trupla čez zid pometali. Mindorferjevo ženo in dve hčeri so slekli ter jih oblekli v kmetsko obleko in tirali na polje, da bi ondi delale kakor kmetice, češ, naj se tako same prepričajo, kaj trpi kmet, katerega obkldajo grajščaki proti „stari pravdi“ z novimi bremení. Dva majhna sina pa so baje vpricho matere umorili, jednaka osoda bi bila zadela tudi malo hčerko, da je ni rešila pesterna, ker je trdila, da je njena.

Tudi nekaj let pozneje leta 1602 je bila huda praska s kmeti pod mehovskim

gradom. Takratni vlastnik najame Uskoke, bivajoče onkraj Gorjancev, zoper svoje kmete: Kmetje pa se jim junaško postavijo v bran; še celó ženske jo vdarijo z burkljami in družim jednakim orožjem na Vlahe. Nastalo je ljuto klanje; od sto jih komaj deset srečno odnese pete preko Gorjancev; kmetov sta bila ustreljena le jeden mož in jedna žena; jednega otroka so pa konji pohodili.

Večkrat so jo v 15. in 16. stoletju memo mahali tudi Turki ter pustošili okolico. V petek po prazniku Vseh svetnikov l. 1528 se prikažejo Turki zjutraj na Gorjancih pri Mehovem ter razsajajo ropajoči po okolici. Drugi dan jo naglo pobrišejo s plenom nazaj, boječ se, da ne bi jim po dežju narasla Kolpa zaprla pota. Oskrbnik mehovskega gradu, Janez Pihlar, napade s hrabro četo konjikov vračajočega se Turka, ga dokaj pobije in plen vzame.

Sredi 16. stoletja je bil vlastnik gradu vitežki Janez pl. Lenkovič, ki je onkraj Gorjancev ležeča zemljišča odstopil Uskokom ali Vlahom, da so se ondi naselili in vstanovili vojaško granico.

ki je za vinograde izvrstno gnojilo, posebno ako poleg njega rabimo „za zabelo“ še nekaj umetnih gnojil.

V plitvi jami, če mogoče z neprepustno zemljo (ilovko) si pripravimo mešanec na ta način, da tu spravljamo vse odpadke v gospodarstvu, zlasti pa v vinogradništvu. Sesekano rezino, plevel, porezano trtno mladje, listje, trop, drože, mešamo s smetmi, s cestnim blatom, itd., zalijemo večkrat na leto s stranišnim blatom ali z gnojnico, eden-do dvakrat na leto vse dobro premečemo in dobimo tako prav izvrsten kompost za gnojenje vinograda.

Gnojilno vrednost komposta pa zelo uspešno lahko podpremo z umetnimi gnojili. Žalibog se pri nas dobijo še vinogradniki, ki so v svoji starokopitni trmi celo tega mnenja, da umeten gnoj trtam škoduje, dasi nimajo niti najmanjšega dokaza za to. Hvala Bogu, je pa takih starokopitnežev vedno manj in vedno več onih, ki so že imeniten učinek umetnih gnojil tudi pri trtah izkusili. Podpisanemu je doslej znan le en slučaj, v kojem je umetni gnoj trti škodil in še ta je bil le posledica neverjetne nevednosti gospodarja. Ker je pa za naše razmere ta slučaj značilen, naj ga tu navedem. Neki gospodar iz krškega okraja se je pritoževal, da mu je umetni gnoj uničil ves vinograd. Vse uganjanje, kaj da je bilo temu krivo, je bilo zastoj. Treba se je bilo peljati na lice mesta in tam trte odkopati, da se je pokazal pravi vzrok. Tam se je dognalo, da je nesrečnež gnojil tako, da je odkopal trte noter do glavnih korenin in korenine je potrosil s superfosfatom. Ker vemo, da je superfosfat izdelan ali iz zmletih kosti ali iz rudnin, ki so namakane (pacane) z žvepleno kislino, katera je tako huda, da ji pravijo naši ljudje „hudičovo olje“, si lahko predstavljamo, da je gnojilo vse trtne korenine opalilo in trte uničilo.

Pa vendar je superfosfat izvrstno gnojilo za vinograd, če se ga pravilno rabi, to je le primerno globoko v zemljo poddelala, ne pa po koreninah potrese.

Ta on podobni slučajji so le žalosten dokaz, kam vede nevednost in brezbržnost, v koji mnogi naši gospodarji tavajo, ne da bi se dali poučiti.

Umetna gnojila se dajo, kakor je bilo že rečeno, v vinogradih izvrstno porabiti. Zlasti so veliko vredna vsled tega, ker hitro učinkujejo in ker se v eni vreči da v vinograd več redilnih snovi spraviti, kakor v desetih vozovih hlevskega gnoja. Treba jih je le pravilno izbrati in pravilno rabiti.

Trta rabi poleg vode poglavito tri redilne snovi, to je fosforovo kislino, kalij in dušik. Prvo dobivamo v Tomasovi žilndri ali v superfosfatu, drugo

v kalijevi soli ali v kajnitru (obe tudi v pepelu) in tretjo v čilskem solitru, amonijevem sulfatu ali v novejšem času tudi v apnenem dušiku.

Če ne pognojimo z vsemi tremi vrstami gnojil, potem ne dosežemo pravega učinka, kajti trta jemlje vsa tri gnojila v gotovem razmerju iz zemlje in sicer na dva dela fosforove kisline tri dele dušika in tri in pol dele kalija. Če pa ene teh treh snovi manjka, tudi druge ne more prav izrabiti. To je nekako tako kakor pri zidarjih. Da lahko zidar hišo sezida, rabi poleg vode tudi opeko (cegel), apno in pesek. Če mu damo samo opeke, ali samo apna, ali samo peska in opeke, ali samo opeke in apna, itd., ne bode mogel hiše sezidati. Tudi ne bo lahko zidal, če mu damo veliko opeke in le malo apna in peska, temveč vseh treh neobhodno potrebnih snovi mora biti v gotovem razmerju. (Konec sledi.)

Gospodarske drobtine.

Oddaja modre galice v letu 1916.

Naročila na galico se še sprejemajo in je plačati z naročitvijo vred za kilo po 4 K. Mogoče, da bo galica še več stala, lahko pa tudi nekaj manj. Kdor jo naroči in plača, jo je zavezan prevzeti po končno veljavni ceni. Ker je galica tako draga, jo bo kazalo mešati z galunom, katera zmes tako dobro učinkuje, kakor sama galica. Ta zmes je namreč „tenaks“. Tudi galun bo oddajala c. kr. kmetijska družba in se lahko že sedaj naroča pri podružnici. Prvotno nastavljena cena za modro galico bo zaradi tega znatno višja, ker se mora vse blago iz inozemstva plačati na podlagi zlate veljave, ki je sedaj zelo visoka vsled nizke vrednosti avstrijske kronske veljave. Potrebno galico bo dobila družba iz Švedskega.

Dolgotrajna moča dela silno škodo v našem poljedelstvu in sploh v našem gospodarstvu. Ljudje ne morejo sejati ozimne in kar so je v zadnjem času sejali, kaže slabo. Spravljati je še repo in drugo prešnino, pa ni mogoče. Listje je na tleh in nam bo segnjilo, če se vreme obrne. S čim bomo pa nastiljali? Slama se je močno prodala. Tako nam bo manjkalo stelje in gnoja.

Cene za prašiče so v zadnjem času narastle. Najvišja cena za peršutnike je 2 K 50 h in za popolnoma opitane prašiče pa po 2 K 70 h. Opozorjamo na to naše gospodarje z opominom, da ne prodajajo peršutnikov dražje kakor po 2 K 50 h, da ne pridejo v kazni. Pri nas imamo sedaj zgolj peršutnike na prodaj in bi bilo neopravičeno in kaznjivo, če bi kdo za nje več zahteval kakor gre. Ne pretiravajmo torej cen, ki so dosti visoke!

Kmalu potem šli so prišleci po velikih stopnjicah v grad, kjer je bogato oblečena gospodična svojega brata in njegovega spremljevalca pristrčno in dostojno pozdravila. Strežnik pa je prinesel Kunibertovo harfo.

„Ni mi bilo mogoče ločiti se v počitnicah od svojega dobrega prijatelja Kuniberta; ta pa se zopet ne more ločiti od svoje harfe, draga Elizabeta; tako sem pripeljal seboj jaz njega, on pa svojo harfo“, reče Oto, ko predstavlja sestri svojega prijatelja. Kmalu po tem prijaznem sprejemu sta sedela mlada tovariša dijaka v veliki dvorani, kjer so jima postregli z dobro južino.

Kunibert bojazljiv, toda nadarjen 18 letni mladenič, je bil sin načelnika novomeške godbe, kjer se je učil skupno z Otonom iz Mehovega, sinom starega Hermana iz Mehovega, na vojvodskem kolegiju. Ko sta se seznanila, nastalo je med njima tako tesno prijateljstvo, da so ju v šali imenovali le „Kastor in Poluks“.

Kunibert, sin načelnika godbe, je bil poznan kot pevec in igralec na harfo, kakoršnih se je takrat na Kranjskem malo

Belokranjski vestnik.

Vojno zavarovanje je oddelek pomožnega zaklada za vdove in sirote vse oborožene sile, ki je pod Najvišjim pokroviteljstvom Njih c. in kr. Visokosti presvitlega gospoda nadvojvode Leopolda Salvatorja in presvitle gospe nadvojvodinje Blanke. Z vojnim zavarovanjem si more zagotoviti vsaka rodbina za najhujši čas glavnice, s katero more takoj razpolagati, ako pade zavarovani vojak ali umrje na posledicah bolezni, ki jo je dobil v vojski. Vojno zavarovanje zmanjša tudi bojevniku samemu hudo skrb za družino. Ker je tudi zavarovalnina zelo nizka, naj vojnega zavarovanja nihče ne odlaga, ker ima vsaka zamuda lahko najhujših posledic za družino, ki izgubi svojega skrbnika.

V Beli Krajini sprejema zavarovalne predloge in daje vsa potrebna pojasnila okrajna poslovalnica v Črnomlju (občinska hiša) in nje pooblaščen zastopnik.

Domače in tuje novice.

Premeščenje. Č. g. vikar Janko Lobé je prestavljen iz Novega mesta v Črmošnjice; na njegovo mesto je prišel č. gosp. Ivan Žerjav, kaplan iz Črmošnjic.

Odlikovanje. Glasom vojaškega ukaznika je bil inženir Albert Vedernjak, strokovni učitelj na Grmu, sedaj rezervni poročnik 4. bos.-herc. pešpolka, odlikovan z vojaškim zaslužnim križcem z vojno dekoracijo.

Odlikovanje Novomeščana. V Murau na Štajerskem je bil mej drugimi na jako slavnosten način odlikovan s srebrno kolajno I. razreda za hrabrost, brat gospoda Alojza Reitz, urarja v Novem mestu podlovec pri 7. lovskem bataljonu g. Franjo Reitz. Imenovani se je udeležil vseh bojov tega bataljona z Rusi v Bukovini od meseca decembra 1914 do septembra 1915 z malim presledkom, v katerem času je bil poslan kot kolere sumljiv v zaledje. Konec septembra pa je bil v neki bitki dvakrat ranjen in poslan v bolnišnico in po okrevanju zopet k svojemu bataljonu v Murau, kjer je prejel sedaj zaslužen plačilo. Častitamo!

Umrli je v Celju črkostavec Avgust Srebotnjak za ranami, ki jih je dobil na južnem bojišču. Nadepolni rajnik je bil tudi v novomeški tiskarni uslužben, kjer se je izučil. Naj počiva v miru!

Umrli je na Dunaju g. inž. Ferdinand Klemenčič, c. kr. stavb. svetnik, posestnik različnih visokih odlikovanj itd., dne 1. novembra, po dolgi, mučni bolezni, večkrat

previden s sv. zakramenti, v 75. letu svoje starosti. Njegovo truplo so pripeljali v Ljubljano ter tam položili v rodbinsko rakev. Pokojnik je bil tudi Novomeščanom in sploh Dolenjecem dobro znan še izza časa, ko je vodil gradnje dolenskih železnic Ljubljana-Kočevje-Novomesto, za katere si je pridobil neveljivih zaslug. Vsled svojega ljudomilega in prijaznega občevarja z občinstvom visokega in nizkega stanu je užival rajni vsepovsod velespoštovanje. Občina Ribnica ga je clo imenovala svojim častnim občanom. Naj mu ostane blag in trajen spomin!

Umrli vojaki v oktobru: 3. oktobra Franz Ambrušter; 5. oktobra Mihael Deljaja; 8. oktobra Antal Kirchner.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu oktobru 1915 je 164 strank vložilo 122.222 K 56 h; 74 strank vzdignilo 129.569 K 84 h; torej manj vložilo 7347 K 28 h; dvema strankama se je izplačalo hipotečnih posojil 65.300 K; stanje vlog 3.868.335 K 16 h; denarni promet 631.171 K 36 h; vseh strank bilo je 1000.

Izkaz cesarice Elizabete rezervni bolnišnici v Novem mestu došli darovi: gosp. Anton Pate v Ivanji vasi št. 11: 80 glav zelja, 2 vreči krompirja, 9 kg ješprena, gospa Gabrijela Gorjani v Ruperévruhu: 2 jerbasa jabolk, 1 jerbasa paradiznikov, prečast. gosp. župnik Šmidovnik v Prečni: 3 kg masla, 20 jajc, 1 kg slanine, šolsko vodstvo na Trebelnem: 1 vrečo jabolk in 6 parov nogavic, gg. Antonija Lavriha in Antonija Eršte iz Dol. Nemške vasi 2 po 1 korbeco jabolk, dekleta Marijne družbe Hrušica-Stopiče, 6 jerbasaov jabolk, III. red Čejšnice-Tržka gora: 3 vreče krompirja, 1 vrečo jabolk, gospod Žagar v Dolenjem Karteljevem 1 vrečo krompirja, III. red Dol. Karteljevo: 60 glav zelja, gospodična A. Zupan v Ljubljani, 100 cigar, g. Franca Hrastar, Sela-Mirnapč: 15 jajec, 1 korbeco jabolk, sočivje, gosp. Končina v Zatičini: 18 kg svinjske drobovine, gosp. A. Kerin v Kostanjevici: 4 škatlje cigaret, gospa A. Gerdešič, tu: 1 mernik jabolk, gospa pl. Kočevar, tu: 4 l zalzna, g. Smola, tu: 5 srajc. — Vsem p. n. darovalcem izrekamo pristrčno zahvalo s prošnjo, da tudi v bodoče ostanejo zavodu naklonjeni.

Med že izkazanimi darili III. reda so se prezrla različna manjša, katera so se naknadno v vrečah, priložena k večjim darilom, našla; tudi za te se ravnotako izreka iskrena zahvala.

Izkaz daril za bolnico v Kandiji. Vas Jugorje, 2 vreče krompirja in 1 vrečo jabolk. C. kr. okrožno sodišče, Rudolfovo, 5 kg šarpije. Župnija Šmihel, 30 mernikov jabolk. Odbor III. reda v Št. Jerneju 3 vreče krompirja. Župnija Podgrad 5 mernikov jabolk, 3 mernike suhih češpelj, 1

Tudi vasi mehovske župnije so jako stare, med drugimi se omenja Koroška vas v listinah kapitelskega arhiva že leta 1328 in leta 1357.

*

Sedaj pa začnemo z našo ljudsko povestjo. Bilo je lepega jesenskega dne leta 1463, ko se je pomikala težka, škrinji podobna kočija, v katero sta bila vprežena dva konja, po strmi cesti proti Mehovem. Ko dospel kočija do grajskih vrat, spustili so na verigah pripeti most čez jarek, vrata se odpró in siv kakor golob, toda jako krepak gospod v vitežki obleki stopi h kočiji.

„Da si mi dobro došel, sinko! Kako dobro izgledaš!“ zakliče gospod podajoč mladeniču roko. A mladenič skoči raz voza z vzklikom: „Moj ljubi oče!“ ter mu hiti veselo v naročje. Nek drug mladenič, čegar obleka je bila bolj priprosta, pa je obsedel v kočiji.

„Moj prijatelj in sošolec Kunibert je prišel z menoj, kakor ste mi dovolili, oče“, reče graščakov sin ter pomaga z voza tovarišu, kateri se je vitezu gospodu spodobno priklonil.

dobilo. Vsa pisma, ki jih je pisal Oto iz učilišča svojemu očetu in svoji sestri, so bila polna hvale o Kunibertu, kot umetniku, in tako je prišlo, da se je dal stari, ponosni vitez nakloniti in je dovolil svojemu sinu, da sme tega dragega svojega prijatelja v počitnicah pripeljati seboj.

Elizabeta, edina hčerka Hermana, je bila od vitezov po okolici imenovana le „cvetlica iz Mehovega“. Slovela je sploh po vsem Kranjskem kot najzalše dekle. Bela in nežna kot kraljeva lilija (takrat še dekleta niso mazala svojih obrazkov z rujavo barvo) je nosila cvetoča njena postava v sebi tudi plemenito srce in najnežnejša čutila. Kdor jo je videl, se ni mogel dovolj načuditi njeni lepoti.

Kunibert, katerega so ji odločili, da jo bo učil igrati na harfo, je kar zarudel, ko mu jo je stari vitez pripeljal kot učenko. V oni srečni dobi, ko še niso bila srca tako pokvarjena od nesrečnega strupa egoizma in materijalizma, kakor dandanes, je imelo srce še nekaj veljave ter bilo dosti bolj pristopno čisti ljubezni. Tako je bil prvi trenotek snidenja teh še mladih bitij za

zmiraj odločen. Komaj je Oto stopil s prijateljem sestri nasproti, opazil je Kunibert takoj, da Oto ni zamenjal čednosti in lepote svoje sestre. Le malo časa je bilo treba, da se je naš Kunibert, kot najboljši pevec in igralec na harfo, na Mehovem prikupil ter si tudi vsled svoje ljubeznivosti pridobil srca vseh.

Vitez Herman, ki je videl, kako priljubljen je postal mladi umetnik na gradu, ni smatral v globini srca tlečo ljubezen svoje hčerke k umetniku za nič družega, nego za prijaznost in občudovanje; še na misel mu ni prišlo, da bi plemenita, strogo vzgojena in pokorna hči gojila prepovedano ljubezen k revnemu dijaku. Veliko razliko stanov, ki ju je ločila, smatral je stari vitez za dovolj zanesljivo varstvo proti takšnim srčnim čutilom.

Kunibert je bil več nego srečen, ko je opazil, da prekrasna Elizabeta obrača svoje mile oči po njem, posebno kadar domači tega niso zamogli opaziti, kar se je najlaglje zgodilo pri pouku na harfo.

(Dalje sledi.)

mernik orehov in vrečo robidovega listja za čaj. Strajnar Ana, Dol. Ponikve, 2 vreče krompirja in 1 vrečo zelnatih glav. Župnija Št. Peter pri Rudolfovem, 11 vreč krompirja in 4 vreče jabolk. Občina Selo-Šumberg, 4 vreče krompirja, 1 zaboj in 3 vreče jabolk, pol mernika fižola. Vsem blagim dobrotnikom najprisrčnejša zahvala za naklonjenost.

Semenišče v Zatičini. Goriški bogoslovci so pričeli svoje študije v Zatičini na Dolenjskem, v slavnem in prostornem samostanu preč. oo. cistercijanov.

Pod orožje odriniti morajo prebrani črnovojniki letnikov 1873 do 1877, dalje letniki 1891, 1895 in 1896 in pri dodatnih prebiranjih do 16. novembra 1915 potrjeni v letih 1875, 1876, 1877, 1891 in 1895 rojeni črnovojniki avstrijskega in ogrskega državljanstva dne 16. novembra 1915.

Na severnem bojišču pri Korsmirčin v Galiciji je 18. junija 1915 umrl junaške smrti korporal Jožef Šetina iz Prečne. Pokojnik je bil vnet za vse dobro ter priljubljen vsepovsod. Več let je bil pri č. oo. Lazaristih iz družbe sv. Vincencija Pavlanskega v Gradcu ter vzgledno živel do konca svojega življenja. Bog mu daj večni mir in pokoj! Bodi mu lahka tuja zemlja v Galiciji!

Iz ruskega ujetništva je pisal svoji sestri v Smolenjo vas št. 23 Franc Zagore, vojni ujetnik 2. rota, 1. vzvod Sengilej, Rosija, da je še zdrav in upa na veselo svidenje. Poštni pečat je Moskva 23. 5. 15 ekspedicija. — Oglasil se je Josip Darovic iz Kandije št. 14. Naznanja d. 17. maja s poti, da je prišel 15. maja v rusko jetništvo. Ta dopisnica je dospela po „petrograjski vojni cenzuri“. Druga dopisnica, datirana z dne 29. avgusta 1915, pa je dospela čez Moskvo. Nahaja se v (?) Sibiriska gubernija.

Slovenski vojaki — veseli. Z južnega bojišča piše dne 26. oktobra Josip Judnič svojemu belokranjskemu rojaku: Zadnjič sem Vam pisal enkrat iz Galicije ob Dnjestru; ne vem, če ste dobili oni list ali ne. (Bilo natisneno v „Novicah.“) Kakih šest tednov sem bil tam. Ko smo pa zopet potisnili Ruse iz njih jarkov, tam pri Czernelize, smo odšli nad polentarja. Malo je manjkalo, da nisem bil ondi vjet. Kot patrolja smo se pri zasledovanju preveč oddaljili od glavne trupe, ter smo zašli med večje oddelke Rusov. Dva moja tovariša sta bila zajeta, a jaz sem jim srečno popihal; seveda me je spremilo par navskrižnih sal, toda zadela me ni, hvala Bogu, nobena krogla. V vojski ima človek večkrat prav očiten dokaz, kako ga Bog varuje, sicer bi gotovo ne mogel uiti smrti!

Vožnja preko Ogrske, Štajerske in Koroške je bila jako zanimiva, ker smo zopet videli domače kraje in ljudi. Toda kmalu smo bili zopet nanovo opremljeni kot hribolazci, ter smo šli „Piemontezarju“ nasproti. Malo čudno smo gledali, ko smo bili takoj postavljeni v gore, ker v enoletni vojski smo se navadili boja v ravninah. Kmalu smo se vživeli v nov način bojevanja. V Galiciji smo bili zakopani v zemlji kot krti, tu se pa držimo skalovja kot orli. Je pa tudi zanimivo, ko se v temni noči pomikamo mož za možem, kakor sence po skalah, ob robu prepadov in strmih sten, kjer je en sam napačen korak že smrt. In to plezanje traja več ur, včasih celo noč, ako je temna in še povrhu deževna. Naši ljudje prenašajo jako potrpežljivo vse napore. Komaj pridemo vsi mokri in prepoteni v svoje pozicije, že čujemo izza kake skale kako tiho melodijo, če se ne sme glasno peti. Kranjca si ne morem misliti brez petja. Zadnjič enkrat smo imeli več dni močno kanonado, bil je pravi topniški dvoboj. Lah nas je obstreljeval, da je letelo kamenje in kosí granat vse križem. Težka granata vseka tovarišu ravno pred prag njegove „vile“, da se je gora stresla; in kaj je storil? Hitro se sklóni pokoncu in

glasno zavriska proti Italijanom, češ, saj nam nič ne morete! Vsi smo se morali smejeti in smo se res čutili varnejše.

Vreme imamo tu krasno, le ponoči je že občuten mraz, ker smo precej visoko, približno kakih 2000 m. Pripravljamo se vsestransko za zimo.

Ustavljeno je vse dopisovanje z vojnimi ujetniki v Srbiji, ker so pretrgane poštno zveze preko Rumunije.

Generalu Borojeviću so sklenile podeliti častno občanstvo vse občine voloskega okrajnega glavarstva v znak večne zahvale za varstvo, katero jim slavni general daje pred sovražnim vpadom.

• **Verski fanatizem črnogorskih vojakov.** V bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji se nahaja ranjeni vojak, ki ima rane na nogah povzročene od vrvi, s katerimi je bil za noge na drevo obešen. Zgodilo se je, da je bil oddelek naših vojakov od Črnogorcev zajet. Pri sprejemu, ki so jim ga pripravili Črnogorci, so morali ujetniki najprej izjaviti svoj verski značaj. Kar je bilo med njimi pravoslavni, se jim ni nič slabega zgodilo. Desetero med njimi nahajajočih se katolikov in mohamedancev so pa za svojo vero vneti Črnogorci za noge obesili na drevje in tako viseče pretepali. Ko so ti mučenci že en dan tako viseli brez upa na kako rešitev, so pa avstrijske čete nenadoma začele prodirati naprej, so zapodile Črnogorce v beg in tako naše mučence otele obupnega položaja in grozne smrti.

Nesreča. V sredo 3. novembra okolu pol 5. ure podoludne je peljal posestnik Franjo Kodere iz Prekope pri Št. Jerneju težak voz vina skozi Novo mesto na kolo-dvor. Ko pa pripelje do vogla hotela Koklič, kjer je najtesnejša cestna ožina in zelo navzgor, so konji s težavo potegnili, morda nekoliko postrani tako, da se je zlomila štanga in voz odleti in se prevrne. Pri tem se je velik sod, ki drži 16 veder, ubil čez sredino in vino se je vtilo iz njega in teklo po cesti. Hitri pomoči gospodov Gačnika, Barboriča in Kobeta se je zahvaliti, da ni dobre kapljice preveč izteklo. G. Gačnik je imel slučajno ravno dva večja soda na razpolago in v ta dva soda se je vino hitro pretočilo. Četudi je šlo vina veliko v zgubo, se je s tem še večja škoda vendar omejila, za kar gre čast v prvi vrsti g. Gačniku. Vino je last g. Valovška, lesnega trgovca v Gorici.

Nogo odtrgalo je dne 31. oktobra železniškemu uslužbencu, 20 let staremu Josipu Zupančič iz Gradaca. V bližini vasi Klošter je šel službeno po železniški progi, ter se mu je spodrsnelo tako, da je padel nezavesten na progo. Vlak, ki je kmalu nato pridrčal, odtrgal mu je levo nogo v stegnu ter tudi desno precej poškodoval. Prepeljali so ga v bolnico v Kandijo.

Predmeti proti mrazu za vojake na bojnem polju. C. in kr. etapno višje poveljstvo je v svrhu enotnega postopanja odredilo, da se ne sme pošiljati ali oddajati darovane predmete za obrambo proti mrazu neposredno armadi na bojnem polju, temveč da je taka darila oddati nabiralnici daril v naturalijah c. in kr. vojnookrbovalnega urada v Ljubljani (c. kr. deželna vlada, Simon Gregorčičeva ulica št. 20, pritličje).

Vojaški dopusti. C. in kr. 5. armadno etapno poveljstvo je kranjskemu deželnemu odboru sporočilo, da more gospodarske dopuste vojaškemu moštvu, ki je na bojišču ali v etapnem ozemlju, iz vojaških ozirov dovoljevati le v prav posebno ozira vrednih slučajih, n. pr., če je obstoj kake rodbine ogrožen i. t. d. Prošnje za take dopuste mora, ko jih je potrdilo politično oblastvo, predpostavljeno poveljstvo s priporočilom službenim potom predložiti armadnemu etapnemu poveljstvu.

Kazni se je hotel odtegniti 15 letni Martin Tomažin, doma iz Rake na Dolenjskem. G. Lovro Puš ga je imel gnati iz Novega mesta v prisilno delavnico v

Ljubljano, iz katere jo je še-le popihal 7. junija. Seveda mu ta pot nazaj v kaznilnico ni hotela prav ugajati, zato se mu je v vozu na železnici zazdelo, da bi se mu morda posrečil poskus, ob prvi priliki skočiti iz vlaka. Svoj namen je kmalu tudi izpeljal. Previdno je stopil iz železniškega voza na stopnice. Njegov sprevoznik to sicer urno zapazi in ga hoče že z roko zagrabit, a prepozno. Tiček je že v istem hipu sfrčal raz voza. Gosp. Puš takoj potegne za prvo silno zavornico (Notbremse), na kar se vlak ustavi, ter takoj pohiti za mladim porednežem, ki se je pa že zopet pobiral, da bi jo odkuril najbrže v bližnjem predoru pri Višnji gori; toda prišla ga je pest pravice. Fantiček se je poškodoval na zgornji ustnici in si izbil nekaj zob, kar mu bode ostalo v prijeten spomin na srečni čas, ko je skočil z vozečega vlaka. G. Puš je gnal potem Tomažina v bližnjo vas Loka, kjer mu je skupno z nekim prostovoljnim strelcem izpral in obvezal rano ter ga z večernim vlakom odpeljal v Ljubljano. Deček je zelo nevaren uzmovič.

Dopisi.

• **Iz Novega mesta.** — Prelepo in pretresljivo slovesnost smo imeli na praznik vseh Svetnikov povodom vernih duš dan na našem novem pokopališču na grobeh v tukajšnjih bolnišnicah umrlih vojakov-junakov. Novomeška občina je postavila prav lepo in visoko piramido z napisom: PRO PATRIA ET IMPERATORE z letnico 1915, kot začasen spominek na njihovo skupno grobišče in kot začasno časteče znamenje, ki kaže, kje so pokopani oni, ki so dali življenje za cesarja in domovino. Razume se, da se bode tem junakom po vojni postavil dostojniši in trajen spominek.

Na to piramido so položili krasne vence s trakom: Novomeška občina z napisom; c. in kr. rezervna bolnica Nagi kinkinda; podružnica „Rdečega Križa“; uniform. meščanska garda z napisom. In še veliko drugih vencev se je položilo na podstavku piramide v znak spoštovanja do hrabrih pokojnikov. „Rdeči Križ“ je okrasil še posebej s zelenjem in venci in z migljajočimi lučicami vsak posamezni grob vojakov, katerih je bilo 28.

Slavnost se je pričela z ginljivo nagrobno pesmico: „Usliši nas Gospod“, katero so združeni pevci vseh stanov prekrasno izvedli pod vodstvom kapiteljskega pevovodje. Nato je v nemškem nagovoru vojni kurat č. g. Kräuter slavil padle junake in jim zagotovil trajni spomin. Njegov govor je bil globoko premišljen in je segal vsem poslušalcem v srce. Med drugim je povdarjal, da zahteva vojna zares velike žrtve za cesarja in domovino, a te žrtve dajo novo življenje onkraj groba, državi pa novo lepo razcvitanje in moč. Konečno je nas g. govornik navdušal, naj bodemo ponosni na naše prelube padle junake in molitev vseh sre naj puhti do nebes za njih dušni blagor. — Po končanih molitvah za mrtve so pevci zapeli žalostinko: „Blagor mu, ki se spočije“ z isto preciznostjo, kakor prvo pesmico in z globokim čutom. Saj se pa enak zbor s tako dobrimi pevci, kakor jih ima naše mesto, malokje dobi. Zares, čutili smo ob tej priliki, da je petje zboru privrelo iz globine pevskega srca in grla. — Navzočih je bilo mnogoštevilno najodličnejših dam in gospodov iz visokih krogov, vojaškega in civilnega stanu, zastopniki svetnih in cerkvenih uradov, polno število ženske podružnice „Rdečega Križa“, veliko vojakov rekonvalescentov itd., kratko: ni hiše v Novem mestu in ne rodbine, da bi ne bila zastopana pri tej slovesnosti. In ta velika udeležba nam še bolj utrdi spomin na sedajni težki, a slavni čas: preporoda držav, dežel in narodov. Padlim vojakom, ki počivajo v naši zemlji, doma iz raznih krajev naše ljube in mogočne Avstrije,

pa bodi blag in slaven spomin! Njih duše pa naj vživajo rajski oddih pri Vsemogočnemu nad zvezdami!

Pozor!

Trtne škropilnice. Radi številnih vprašanj od strani vinogradnikov se sporoča, da se dobe trtne škropilnice le še toliko časa, dokler je v tovarnah še kaj zaloge in da se jih skoraj gotovo na spomlad ne bode nič več dobilo, ker se radi pomanjkanja kovin itd. nove škropilnice ne izdelujejo več. To velja tudi o raznih nadomestnih delih škropilnic iz bakra, medi, gumija, itd.

Vinogradnikom tedaj nujno priporočamo, da si potrebne škropilnice in njih dele takoj naroče, ker jih pozneje ne bo več dobiti in ker tudi cene vedno rastejo.

Priljubljena in vsestransko priporočljiva škropilnica „Avstrija“ z novim, polnoškropičim razpršilnikom „Komet“ velja sedaj po tovarniški ceni 36 K loko Dunaj.

Kdor jo želi naročiti, sporoči naj to takoj c. kr. vinarskemu nadzorniku B. Skalicky-ju v Rudolfovem in pošlje naj ob enem tudi denar.

Vojni pregled.

Avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 3. novembra. — Avstro-ogrsko sile, ki se bore proti Črnogori, so vzele z naskokom južno od Avtovca na sovražnem ozemlju ležečo višino Bobijo in tri druge gorske vrhove, ki so jih Črnogorci trdovratno branili. Pri naskoku na postojanko Bobija smo zaplenili en 12 cm top italijanskega izvora.

Od zveznih bojnih sil, ki operirajo v Srbiji, je vkorakal nek avstro-ogrski oddelek v Užice. Druge c. in kr. sile se bojujejo južno in južnovzhodno od Čačaka. Južno od ceste, ki vodi iz Čačaka v Kragujevac in na višinah severnovzhodno od Kragujevca in severno in severnovzhodno od Jagodine so pridobili napadi avstro-ogrskih in nemških sil kljub najvztrajnejšemu sovražnemu odporu povsod na prostoru. V Kragujevcu je zaplenjenih 6 topov, 20 cevi topov, 12 metalcev min, nekaj tisoč pušk, veliko streliva in vojnega materiala.

Dunaj, 3. novembra. — Italijani so nepretrgoma nadaljevali svoje na Gorico mereče napore ob bojni črti od Plav do severnega odseka Dobrdoške visoke planote. Včeraj so napadle zopet zelo močne sile. Povsod so bile odbite. V teh bojih je izgubilo več italijanskih polkov polovico svojega stanja. Danes ponoči je vrgel nek zrakoplov, ki se vodi, veliko bomb na mesto Gorico. Na ostalih delih južnozahodne bojne črte nobenih znamenitih dogodkov.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

*

Avstrijske čete so zavzele Kragujevac; na arzenalu in vojašnici ste razviti avstroogrsko in nemška zastava. — Bolgari obstreljujejo Niš. — Brzojavne zveze iz Cetinja v Srbijo so prekinjene. — Ob Strumici so Bolgari ujeli nad 500 z bajoneti težko ranjenih Francozov, druge so pa potisnili na grško ozemlje.

Tretja soška bitka je bila tudi kakor prvi dve izgubljena za Italijane, četudi je bil sovražni napad izveden z mnogimi močnejšimi silami. Topov je bilo okoli 2000. Najmanj 150.000 znašajo italijanske zgube mož. V prvi in drugi bitki skupaj so izgubili Italijani 200.000 mož; izgube v tretji bitki so tedaj za četrtno večje. Sicer pa skušajo Italijani pri Gorici za vsako ceno vdreti, a povsod so s težjimi izgubami odbiti, kakor kdajkoli popreje.

 Pridobivajte nam novih naročnikov na „Dol. Novice“!

Razvedrilo.

Velika žalost. „Ti Francej, tvoja žena in njena mati ste si pa popolnoma podobne!“ — „Žalibog! Zato je meni največkrat pri sreči, kakor bi imel dve tašči!“

Odkritosrčno. Sodnik: „Kakšno ime vživa med ljudstvom ta obtoženelec, trgovec s klobasami?“ — Priča (redar): „Njegovo ime ni veliko vredno; pač pa ljudje vživajo najrajši njegove sloveče klobase!“

Zagovoril se je. Natarak: „Vendar ste zopet prišli k nam! Vi ste oni gospod, ki mi je nekoč plačal s ponarejeno krono!“ — Gost: „Oho, to pa že ne! Jaz sem bil v tej gostilni še le enkrat in še takrat nisem nič plačal!“

Dober odgovor. Letoviščar: „Gospod gostilničar! Jaz se moram pritožiti zaradi velikega nemira v vaši hiši; vso noč nisem zatisnil očesa; prav nič nisem mogel zaspati!“ — Gostilničar: „Verjamem, če vi oče ne zatisnete, kako pa naj potem zaspate!“

Slučaj. „Ali si že slišal, da se bodele obe hčere našega sosedu omožile?“ — „Da! To bode pač prava družinska solata! Oče je trgovec s krompirjem; eden zet je tovarnar za kis in drugi zet pa je tovarnar za olje!“

Dobro jo je izpeljal. Nekega jutra pride popotnik k kmetu, ter ga prosi za službo kot hlapec. Ko se končno zmenita za plačilo, je prinesla gospodinja novemu hlapcu zajuterk, da potem čimprej odrine s konji na njivo orat. Gospodar je pa med tem odšel po svojih opravkih. Ko se je hlapec Janez dobro nametal zabeljenih žgancev in kislega zelja mu veli gospodinja, da naj sedaj hitro gre s konji na njivo. Toda naš Janez se temu protivi in reče: „Zares, gospodinja, če sem že jaz enkrat pri kacam delu, najrajši izgotovim isto nemoteno in nepretrgano do konca. Zato vas prosim, prinesite mi še sedaj kar kosilo, da mi ne bode treba opoldne iz njive hoditi in bodem rajši delal naprej.“

Gospodinja se je ta moder predlog dopadel češ, saj je res vedno zamuda časa z opoldanskim kosilom in mu prinese dobro kosilo na mizo. Naš pridni hlapec z vso slastjo in vnemo nadaljuje započeto delo; okusna jed, svinina in še kozarček vinčka povrh ga je kar vzradostilo. A sedaj, ko je bil že enkrat tako vnet in zadovoljen za mizo, poprosi še Janez gospodinja za večerjo, da se tako pridobi še več časa za delo tudi zvečer. Brez posebnega pomisleka postavi gospodinja tudi večerjo pred novega hlapca. Po povžitih obilnih nebeških darovih zgine Janez. Gospodinja ga začne iskati, da pojde urno s konji na delo, a nikjer ga ne najde. Končno ga izsledi na skednju v mrvici spati, smrčajočega in stegnena, kakor pitanega medveda. Ko ga kmetica po dolgem trudu vendarle tudi vzdrami, ga začne zmirljati: „Ti ničvrednež! Ti lena mrcina! Tako izvršuješ svojo službo, svoje delo!“ — Naš Janez si ves čas mane oči in končno tudi spregleda ter začuden zré v razkačeno gospodinja; nekoliko časa še posluša ljubeznjive njene psovke in različna imena iz živalstva, a naposled se pa samozavestno oglasi tudi on za besedo: „Oh, ljuba, dobra moja gospodinja! Ne zamerite mi vendar! Zakaj se hudujete nad menoj? Jaz sem mislil, da je pri vas ista krščanska navada, kakor pri nas doma — da se gre po večerji spat!“

Raznotero.

Knjaževac, ki so ga vzeli Bolgari, je okrožno mesto timoške krajine in šteje nad 6000 prebivalcev. V mestu je nižja gimnazija in sedež okrožnega načelnika. V okolici Knjaževca so pod zemljo bogate plasti premoga, po gričih pa raste vinska trta, ki daje dobro vino.

Zaječar, ki so tudi osvojili Bolgari, je velika trdnjava, ki leži kakih 40 km severno od Knjaževca ob Črnem Timoku,

v prav krasnem kraju, v ravnini, katero obdajajo visoki planinski vrhovi. Zaječar ima okoli 8000 prebivalcev in je na glasu kot tržišče za drobnico in surovine. V okolici se nabaja mnogo premoga in drugih rud. Severozahodno od Zaječarja leže znane „Brestovačke sumporne (žveplene) toplice“.

Pirot je trdnjava, katero so zavzele bolgarske čete po dolгих in krvavih bojih in leži nekoliko kilometrov proč od bolgarske meje in šteje okoli 12.000 prebivalcev. Pirot otvarja Bolgarom pot v Niš, v srce Srbije, skozi katerega vodi železnica iz Caribroda in važne ceste čez Vidlič Planino, čez Knjaževac in Staro planino. Sedaj je bil popolnoma na novo utrjen in je znašal obseg utrd 35 km. Srbski armadi ostane sedaj le še kot opirališče utrjeni Niš. V Pirotu so veliki semnji za živino, posebno pa za drobnico. Sloveči so pirotski „čilimi“ (preproge), katerih se je v prejšnjih letih prodalo za 100.000 dinarov (kron) na leto.

Trdnjava Kragujevac leži ob reki Lepenici, ki se izliva v Moravo. V Kragujevcu je bila srbska prestolnica od leta 1818. do 1839. V tem času je bil Kragujevac prvo kulturno središče v Srbiji; tam je bila otvorena prva srednja šola, vojna šola in licej. V Kragujevcu je bila tiskana prva srbska knjiga in se je igrala na gledališčnem odru prva srbska igra. Tam je bila ustanovljena leta 1857. državna livarna za topove in druge vojaške potrebščine. Ko pa je bila stolica prestavljena v Beograd, je ostal Kragujevac samo okrožno mesto; vendar mu je pa še toliko ostalo od stare slave, da je v prosvetnem oziru za glavnim mestom še vedno prvo. Danes se nahaja v Kragujevcu še vedno največja tovarna orožja, srbski arzenal, a mesto samo je bilo v času sedanje vojne po najmodernejših načelih utrjeno. Mesto šteje nad 15.000 prebivalcev.

Nad Rimom so se utrgali oblaki in je napravilo neurje veliko škodo; poplavljen je bil tudi del Vatikana.

Povodenj na Francoskem je napravila velikansko škodo. V Perpignanu so vse kleti pod vodo. Na pomoč so poklicali vojaštvo. Podrlo se je več mostov. Škode več milijonov.

Obešenih je bilo 24 oseb dvorskega osebja sedanjega egiptovskega sultana zaradi veleizdaje proti angleškemu gospodstvu.

Živ v mrtvašnici. Na pokopališču v Podgori pri Gorici v sredi je mrtvašnica. Tja so nosili padle junake, največ ponoči. Sanitetni vojak je prihajal vsako jutro na pokopališče pregledat, koliko so jih prinesli, potem je prišel kmalu duhovnik, blagoslovil jih je, molil, pokopali so jih. Nekoč pregleduje vojak, ali imajo vsi legitimacije. Kar naenkrat tih in šibek glas: „Daj, brate, vode!“ Kateri je spregovoril? In kar mrz je pretresel vojaka. Odkrije obraz enega, ta je bil tih, drugega, tih, tretjega, tih, četrti odpira oči. Pokliče tovariša in odneseta ga iz srede mrtvih med žive. Granata je bila priletela, eksplodirala blizu njega, zasula ga z zemljo, Pritisk zraka je povzročil, da je padel v nezavest. Našli so ga ponoči, nikakega življenjskega znaka ni bilo na njem opaziti; odnesli so ga v mrtvašnico, kjer se je vzbudil v življenje. (Tako poroča „Slov. Gospodar.“)

Frančiškani v svetovni vojski. Svetovna vojska ni zahtevala svojih žrtev samo izmed kmečkih fantov in drugih raznih posvetnih delavcev, ampak tudi marsikateri redovnik je moral zapustiti priljubljeno samostansko samoto in prijeto za oistro orožje, ali vsaj se posvetiti postrežbi vojaških ranjencev in bolnikov. Mnogo samostanov služi vojaštvu ali kot bolnišnice, ali za stanovanje. Samo frančiškanski red je dal vojski 2097 svojih udov. Izmed teh služi 225 patrov v vojnem dušeskrbju, 812 patrov in fratrov streže bolnikom, ostalih 1041 je pa pod orožjem.

Od teh jih je že 57 padlo, 127 je pa ranjenih. — Slovenska frančiškanska pokrajina je dala domovini 5 vojnih kuratov in 52 fratrov vojakov. Izmed teh je, kolikor je do sedaj znano, 1 padel, 1 umrl na legarju, 6 jih je bilo ranjenih, 4 pa se nahajajo v ruskem ujetništvu. (Po Slov. Gospodarju.)

Vojna zavarovalnica za vdove in sirotnega zaklada. V zadnjih dneh je bilo pri zavarovanju vdov in sirotnem zakladu uvrščeno 2800 novih predlogov z zavarovanim zneskom 2 $\frac{1}{2}$ milijona kron. Število vojnih zavarovanj snaša dosedaj 63.000, skupni zavarovani znesek pa nad 62 milijonov kron.

Znani pesnik Vid Ambrožič, četovodja, pošilja naslednjo pesmico mirenskem gosp. župniku:

Na grobovih junakov.

Čapke z glav junaška četa,
zemlja kjer stojiš je sveta!
S srčno krvjo posvečena,
ž njo bogato napojena,
s krvjo naših milih drugov!

Sredi bojnega viharja
za presvitlega cesarja,
v blagor domovini mili
so junaki jo prelili,
tukaj mirno spavajo sedaj.

Klicala je domovina
oče je zapustil sina
sin očeta in mož ženo
ženin ljubo zaročeno;
šli so — a ne bode jih nazaj!

Kar je nas drugovi mili,
vsi že mnogo smo storili,
vsi že mnogo žrtvovali,
vendar ti so več še dali:
mlado so življenje darovali!

Srca in roké k molitvi!
Tesno nam je ob ločitvi,
saj to naši so najdražji!
Toda misel nas tolaži:
kri ta bila ni zastoj prelita!

Slava krvi tu preliti!
Naša slabša noče biti.
Prisezimo na grobovih:
Kri junakov — seme novih!
Zmaga, zmaga, al' pa smrt!

Boji pri Gorici.

Iz ljutih bojov pri Gorici posnamemo po „Slovcu“ izmed drugih groznih dejanj brezvestnih Lahov tudi sledeča prežalostna poročila:

Prve požare so povzročile dne 25. oktobra sovražne granate v Gorici. Zadete so bile tri hiše ob pokopališčni cesti, tam kjer se nahaja kréma „Alla Statione“. Ob 7. uri zjutraj so začele skoro vse tri hkratu goreti. Velikanski stebri dima so se vzdigovali proti nebu. Požarna bramba je došla in požar omejila; a dim se je še vedno vzdigoval še opoldne in dalje. Škoda je občutna; enemu posestniku je zgorela tudi vsa premičnina, ki jo je v hiši imel.

Tudi na samostan in cerkev na Kostanjevici so prišle sedaj granate. Padale so pred cerkvijo in za cerkvijo in okrog cerkve in v cerkev samo. Tudi to svetišče naj postane torej žrtev sovražnih strelcev! Ena granata se je tudi zagrizla v korenike visoke mogočne lipe prav tam, kjer pričenjajo stopnice med potjo na Kostanjevico. Kakor da bi bila smrtno zadeta, se je nagnila preko ceste ter se naslonila na vejevje ogromnega hrasta, ki se nahaja takoj ob početku stopnic. — V samostanski grobnici v Kostanjevici pri Gorici se nahaja grobišče francoskih kraljev: Karla X. († 1836), vojvode angulemskega († 1844) in soproge († 1851) in grofa Chamborda (Henrika V.), ki je umrl leta 1883.

In sveta Gora! Človeku je težko do dna srca, ko gleda tja gor. Padale so granate pred svetišče in za svetiščem in krog njega in širile grozno razdejanje.

Padale so pa tudi na svetišče samo, in zrušila se je streha nad vsemi tremi ladjami, zrušil se zid na južni strani, zrušili so se veliki stebri ob stopnicah v cerkvi. Razrušile in razbile so granate ves kor z orgljami vred za njo; vse leži na tleh. Druge so divjale na prostoru pred cerkvijo in v samostanu. Svetišče na Sveti gori je velika razvalina. Le presbiterij stoji še, in tudi že od strela grozno ranjeni zvonik moli še proti nebu.

Sveta gora v razvalinah! Srce se ti krči, ko gledaš na mrtve; na razrušene hiše; na uboge begunce, ki brez doma tavajo po svetu iz kraja v kraj; toda nem postaneš, ko gledaš na Sveto Goro. In bolj kot vse ti pravi ta pogled in bol, ki ti ob njem prešinja srce, kako je vojska nekaj groznega in strašnega...

Velika svota denarja 154-0-36

se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja: Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

MODNA TRGOVINA Lina Barborič v Novem mestu

vljudno priporoča **sivo volno**
za pletenje vojaških potrebščin
kakor tudi najmodernejše 82-3-1
klobuke za dame, bluze,
steznike, otročje obleke, itd.

Advokat dr. V. Žitek

vljudno naznanja, da se od 6. t. m. naprej nahaja njegova pisarna na glavnem trgu v hiši g. J. Bergmann-a štef. 45, prvo nadstropje. 83-0-1

V Novem mestu, 3. novembra 1915.

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

≡ v lastnem domu v Kandiji ≡

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 $\frac{1}{2}$ %

1-0-31

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.